

Kunszt György előadásai a Magyar Pax Romana kongresszusokon[†]

A Kunszt György nyolevanadik születésnapját köszöntő barátok, tisztelők, tanítványok többsége valószínűleg keveset tud arról, hogy miféle szervezet a Magyar Pax Romana, és talán meg is lepődik azon, hogy az ünnepelt tagja ennek a szervezetnek.

A Pax Romana (ICMICA) katolikus értelmiségiek nemzetközi szervezete, 1921-ben alakult. NGO státusa van, miközben elnökének megválasztásához alapszabály szerint előzetes vatikáni elfogadó nyilatkozatra van szükség. Mintegy ötven országban működnek tagszervezetei, tanácskozási jogú képvisellete van az UN ECOSOC, az UNESCO és az Európa Tanács mellett¹. A múlt század húszas éveiben alakult magyar tagszervezete megszakítás nélkül tevékenykedik azóta is. A folyamatosság nem az ötvenes évek belügyminiszterei részéről megnyilvánuló nagylelkűségnek vagy nemtörődömségnek köszönhető, hanem azoknak a katolikus értelmiségieknek, akik a hazai betiltás után, 1948 és 1991 között, az európai emigrációban Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom (KMÉM) néven intézményesen is fenntartották az ICMICA-tagságot, és a rendszerváltoztatás időszakában úgy döntöttek, hogy újraélesztik a hazai tagszervezetet.

Az ünnepelt egyik, éppen tíz éve megjelent tanulmányában² vallomásszerűen állítja önmagáról, hogy „... sokirányú és részben ellentmondó rokonszenveim és elkötelezettségeim ellenére sem tartozom semmiféle szervezett világnézeti irányzathoz vagy csoporthoz, ezért nem számíthatok valamelyik szervezett világnézeti irányzat vagy csoport különösebb tetszésére vagy háttározott támogatására.”³ Ha így áll a dolog, vajon mi vonzotta Kunszt Györgyöt éppen a Pax Romana *in exile* és később hazai szervezetéhez? Választ akkor kapunk erre a kérdésre, ha felismerjük, hogy az ünnepelt egyéniségének néhány jellegzetes vonása mennyire harmóniába hozható a Pax Romana szellemiségével.

Kunszt György életrajzából tudjuk, hogy tizenéves korától ifjúsági mozgalmak sodrában ejtette rabul a gondolkodás, elemzés, fogalomalkotás és rendszerezés gyönyörűsége. A világra vonatkozó, eleinktől kapott modellek és képzetek felbontása, újragondolása, elemeik olyan újraillesztése, amelyben a létezés valamennyi elgondolható dimenziója jelen van – a fiatal elmék örök kihívása – az ünnepelt számára életre szóló programmá alakult.

A szinte kamaszos elkötelezettség és elszántság szerencsés módon fonódott össze az iskolázottság igényével. Az eredmény pedig a *par excellence* értelmiségi személy, aki nem arra törekszik, hogy minél zártabb, másokétól jól megkülönböztethető világnézeti rendszert építsen és profétáljon, hanem arra, hogy - módszertani szűrők, intellektuális tükrök, szellemi áramlatok hálójának eszköztárát kialakítva és birtokolva - korlátlan bátorsággal vizsgáljon meg minden jelenséget és minden gondolatot. Nyitottsága és elfogulatlansága természetes következményeként pedig különösen fogékony a létezés transzcendens dimenziói iránt, a *sakralitás* és *spiritualitás* dimenziójában identifikál jelenségeket, vet fel a tudományosság számára nehezen vagy egyáltalán nem tárgyalható kérdéseket és javasol válaszokat.

[†] Scharle Péter írása, *Építés – Építészettudomány*, 2005. Volume 33, Numbers 1-2/June 2005, pp.117-201

¹ www.paxromana.org

² Kunszt Gy.: A vallás és a politika alapkérdései, *TEKINTET*, 94/5-6, pp. 105-124

³ *ibid.* p. 107

Hihetnénk, hogy egy ilyen értelmiségi elme számára a katolicizmus elfogadhatatlanul szűk szellemi karám, hiszen bármennyire gazdag a szakrális, spirituális, transzcendens dimenziókban, nagyon is szervezett világnézeti irányzat, amely számos vonatkozásban meglehetősen sok kérdést von ki a tanulmányozhatóság és vitathatóság köréből. A reflektálás, a diszkusszió és a szellemi konfrontálás termékeny értelmiségi módszereihez való ragaszkodás ugyanis Kunszt György tudatos választása, amelynek érdekében még áldozatokat is hoz: „... mindig óvakodtam a nem kellően körültekintő, az elhamarkodott világnézeti döntésektől; ez az attitűd bizonyos világnézeti alapkérdések megválaszolásának évtizedeken keresztül érvényesülő elnapolásával járt.”⁴

A Pax Romana elkötelezetten katolikus értelmiségi szervezetként, érdekes módon, mégis vonzotta, és befogadta ezt a nagyon személyes, és persze emberileg nagyon is szeretetre méltó gondolkodásmódot. Kölcsönös megalkuvások nélkül jöhetett létre a találkozás, amelynek szellemi alapját Karl Rahner egyik, kevesek által ismert tézisével nevezhetjük néven. A XX. század német teológusa a 70-es évek derekán *Grundkurs des Glaubens* címmel kiadott összefoglaló művében⁵ a keresztény életvitel lényegét a következőképp fogalmazza meg: a keresztény ember „... fenntartás nélkül elfogadja az egész konkrét emberi életet minden kalandjával, abszurditásával, és rejtélyével együtt”.

A fenntartás nélküliség, a megismerésre és kapcsolatteremtésre való kölcsönös készség eredménye az elmúlt két évtizedben született közel húsz előadás és tanulmány. Valamennyit jellemzi a széleskörű tájékozottság, a tárgyalt témakör összefüggéseinek sokoldalú bemutatása, a látszólag apró, de jellemző részletekre vonatkozó utalások sokasága. Közülük négyet a KMÉM hagyományos, innsbrucki tanulmányi napjaira készített Kunszt György, bennük gyakran szakmai (például építési és építészeti, vagy éppen kutatás-módszertani) gondolatmenetek bontakoznak ki és vezetnek kérdésekhez, gyakran válaszokhoz is a spiritualitás dimenziójában (1987, 1988, 1997, 2003). A Magyar Pax Romana hazai kongresszusain (1997⁶, 2003⁷) világtrendek, globális filozófiai iskolák és áramlatok kritikai elemzését adó előadásai arattak elismerést. A Pax Romanához kötődő szűkebb keresztény értelmiségi csoportként ismert (1990-től 2003 végéig működő) Zsinati Kör rendszeres összejövetelein öt alkalommal vett részt előadással, pódiumbeszélgetéssel. Ezek sorában a legfontosabb egy izgalmas kritikai elemzés arról, hogy mennyiben tekinthető a kereszténység a keletkezése időszakában elterjedt misztériumvallások zsidó változatának⁸. A Magyar Pax Romana hétköznapi életében pedig a kongresszusokon, vitasorozatokon, egyesületi munkaüléseken elhangzó hosszabb-rövidebb hozzászólásai és állásfoglalásai jelentenek ma is mércét az intellektuális színvonal és teljesítmény számára.

Az ünnepelt lenyűgöző tájékozottsága a transzcendens dimenziókban is átfogó. Szinte valamennyi előadása, közleménye megfontolás tárgyává teszi valamilyen formában a zsidó-keresztény párbeszéd gyökereit, a két világvallás viszonyával és konfliktusaival összefüggő kérdéseket. Jellemző minden megnyilvánulására a méltányosságra törekvés, a keményebben bírált nézetek iránt is kinyilvánított tisztelet. Az ünnepelt ebben a vonatkozásban sem törekszik arra, hogy valamely csoporthoz tartozva egyes tévedések iránt elnéző legyen, miközben másokat ízekre szed. Elsődleges módszere, a reflektálás, élénk vitakészséggel párosul. Tudja,

⁴ ibid. p. 107

⁵ Rahner, K.: A hit alapjai, Szent István Társulat, 1983, p. 427

⁶ Kunszt Gy.: Világproblémák és világfizológiák – regionális és ágazati krízisjelenségek, filozófiai áramlatok, a posztmodern és kritikája, *in* QUO VADIS DOMINE?, Bencés Kiadó, 1998, pp. 24-33

⁷ Kunszt Gy.: Gondolattörédek a transzcendencia kifejezésformáinak problémaköréhez a világvallások összességének szintjén, 2003, kézirat

⁸ Kunszt Gy.: Timothy Freke és Peter Gandy „Jézus-misztériumok) című könyvéről, 2002, kézirat,

hogy az eszmék és gondolatok ütköztetése fantasztikus erőforrás, nem csak bomlasztó, de egyesítő hatása is lehet (kitűnő példa ebben a vonatkozásban a *Credo* lehetséges értelmezéseiről Hans Küng és Karl Rahner által folytatott vita feldolgozása és diszkussziója).

Előszóval helyezze figyelmét fókuszába ilyen irányú munkásságuk tekintetében elfelejtett, már saját korukban is mellőzött gondolkodókat (Franz Xaver von Baader⁹, Ferdinand Ebner¹⁰, Szabó Lajos¹¹) ha meglátásaikban felismer egy eredeti elemet vagy olyan előzményt, amely később jelentős áramlattá szélesedik. Különösen azok a személyiségek keltik fel az érdeklődését, akik filozófiai megfontolásaikat a hatalom és a transzcendencia (a politikai és az egyházi világ) mechanizmusainak vizsgálatában is érvényesítették. Nem véletlen ez a korreláció. Kivétel nélkül olyan gondolkodókról van szó, akik e megbocsáthatatlan multidiszciplinaritás miatt konfliktusba kerültek a *mainstream* irányzattal, egyszerűbb volt hallgatni róluk, mint beszélni az általuk feltárt ellentmondásokról és megoldatlan kérdésekről.

A már említett, tíz évvel ezelőtt írt tanulmányában az ünnepelt szól arról, hogy a világnézeti kérdések „elnapolása” számára belső feszültségek forrása, kora előrehaladása miatt sem tartható életstratégia, még akkor sem, ha az elnapolt döntések „*tematikailag jórészt megegyeznek azokkal, amelyeket lényegileg az emberiség egésze is notórius módon elnapol ...*”.¹² A nyolcvanadik születésnapon örömmel nyugtázzhatjuk, hogy a belső feszültségekkel az ünnepelt megbirkózott, életműve pedig eközben újabb, termékeny évtizeddel vált gazdagabbá. Erre gondolva kíván a Magyar Pax Romana minden tagja Kunszt Györgynek nagy szeretettel jó egészséget, munkás hétköznapiakat, minél több csendes, feszültségoldó, barátok körében eltöltött ünnepet életének most kezdődő, kilencedik évtizedében is.

---

⁹ Kunszt Gy.: Baader élete és gondolkodása, *Vigilia*, 1988/3, p. 203-204

¹⁰ Kunszt Gy.: *The Word as Ultimate Reality: The Christian dialogical personalism of Ferdinand Ebner*, *Ultimate Reality and Meaning*, 1997, 2&3, pp. 93-98

¹¹ Kunszt Gy.: Szabó Lajos és a katolicizmus, *Távlatok* 2000/2, p. 314-320

¹² Kunszt Gy.: A vallás és a politika alapkérdései, *TEKINTET*, 94/5-6, p. 107